

راهنمای توانبخشی شناختی پیاده‌سازی اصول مبتنی بر شواهد در عمل

نویسنده:

ادموند. سی. هاسکیتز، مرکز توانبخشی هوک، ایندیاناپلیس، ایندیانا

نویسندگان همکار و ویراستاران:

کیت سیسرون، مؤسسه توانبخشی جانسون، ادیسون، نیوجرسی
کریستن دامز- اوکانر، دانشکده پزشکی مالت ساینای، نیویورک، نیویورک
ربکا ابرل، دانشگاه ایندیانا، بلومینگتون، ایندیانا
دونا لانگنبا، مؤسسه توانبخشی پزشکی راسک، نیویورک، نیویورک
آمی شاپیرو-روزنهام، مرکز مراقبت پارک ترس، فلاک، نیویورک

سر دبیر:

لنس. ای. ترکسلر، بیمارستان توانبخشی ایندیانا، ایندیاناپلیس، ایندیانا

مترجمان:

ماهگل توکلی، عضو هیأت علمی گروه روان‌شناسی دانشگاه اصفهان
گلیتا امساک، دکترای تخصصی روان‌شناسی

سرشناسه	: هسکینز، ادموند سی، ۱۹۵۰-م. Haskins, Edmund C.
عنوان و نام پدیدآور	: راهنمای توانبخشی شناختی پیاده‌سازی اصول مبتنی بر شواهد در عمل/ نویسنده ادموند سی. هاسکینز... [و دیگران]؛ نویسندگان همکار و ویراستاران کیت سیسرون... [و دیگران]؛ سردبیر لنس. ای. ترکسلر... [و دیگران]؛ مترجمان ماهگل توکلی، گلپتا امساکی.
مشخصات نشر	: اصفهان: دانشگاه اصفهان، ۱۴۰۴
مشخصات ظاهری	: ۲۲۲ ص.
فروست	: انتشارات دانشگاه اصفهان؛ ۷۸۲.
شابک	: 978-600-110-251-6
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
یادداشت	: عنوان اصلی
	Cognitive rehabilitation manual : translating evidence-based recommendations into practice
	نویسنده ادموند سی. هاسکینز، مرکز توانبخشی هوک، ایندیاناپولیس، ایندیانا.
	سردبیر لنس. ای. ترکسلر، بیمارستان توانبخشی ایندیانا، ایندیاناپولیس، ایندیانا.
موضوع	: اختلالات شناختی -- بیماران -- توانبخشی
	Cognition disorders -- Patients -- Rehabilitation
	روان‌پزشکی مبتنی بر شواهد
	Evidence-based psychiatry
شناسه افزوده	: سیسرون، کیت دی. Cicerone, Keith D.
شناسه افزوده	: ترکسلر، لانس. ای. Trexler, Lance E.
شناسه افزوده	: امساکي، گلی‌تا، ۱۳۶۵-، مترجم
شناسه افزوده	: توکلی، ماهگل، ۱۳۵۸-، مترجم
شناسه افزوده	: دانشگاه اصفهان
شناسه افزوده	: University of Isfahan
رده بندی کنگره	: RC۳۹۴
رده بندی دیویی	: ۶۱۶/۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۰۰۸۱۵۱۸

عنوان کتاب: راهنمای توانبخشی شناختی پیاده‌سازی اصول مبتنی بر شواهد در عمل
 مترجمان: ماهگل توکلی، گلپتا امساکي
 ویراستار ادبی: دکتر کریم عسگری، زهره طاهری اندانی
 ناشر: دانشگاه اصفهان
 نوبت چاپ: اول، پاییز ۱۴۰۴
 شمارگان: ۱۰۰۰
 ناظر فنی: رضا نیکبخت
 چاپ و صحافی: دانشگاه اصفهان
 قیمت: ۲/۸۰۰/۰۰۰ ریال

تمامی حقوق نشر برای ناشر محفوظ است

مراکز فروش کتاب

اصفهان: دانشگاه اصفهان، چاپخانه دانشگاه، تلفن: ۰۳۱-۳۷۹۳۲۰۹۲ و ۰۳۱-۳۷۹۳۲۱۸۵
 پُست الکترونیکی: press@res.ui.ac.ir فروش الکترونیکی کتاب: <https://press.ui.ac.ir>
 - میدان آزادی، خیابان دانشگاه، فروشگاه کتاب دانشگاه اصفهان تلفن: ۰۳۱-۳۷۹۳۲۰۶۸
 تهران: میدان انقلاب، خیابان شهید لبافی‌نژاد، بین ۱۲ فروردین و اردیبهشت، پلاک ۲۳۸
 مؤسسه کتابیران، مرکز پخش کتاب‌های دانشگاهی، تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۹۴۴۰۹ و ۰۲۱-۶۶۴۱۱۱۷۳

کتاب راهنمای توانبخشی شناختی از جمله کتاب‌های ارزشمند و کاربردی در حوزه عصب روان‌شناسی بالینی است که با ارائه تکنیک‌های گام به گام مبتنی بر شواهد، می‌تواند نقشی به‌سزا در توانبخشی شناختی مبتلایان به آسیب مغزی داشته باشد. از نقاط قوت این کتاب می‌توان به تأیید پژوهشی و بالینی مداخلات همراه با توصیه‌های BI-ISIG اشاره کرد. همچنین، ساختار کتاب به گونه‌ای است که بعد از ارائه اصول توانبخشی شناختی در فصل اول، در پنج فصل پروتکل‌های دقیق توانبخشی نقایص کارکردهای اجرایی، حافظه، توجه، غفلت یک‌طرفه و روابط اجتماعی آورده شده‌اند. توجه به دو مبحث غفلت و روابط اجتماعی به موازات کنش‌های شناختی پایه و عالی توجه، حافظه و کارکردهای اجرایی همراه با ارائه راهبردهای تخصصی توانبخشی و تنظیم اهداف تاکتیکی ویژه در هر فصل از نقاط قوت دیگر این کتاب است که آن را از سایر کتاب‌های مشابه که بیشتر به صورت کتاب کار و تمرین تنظیم شده‌اند، متمایز می‌کند. همچنین، جامعیت مباحث مطرح‌شده قابلیت کاربرد این کتاب را نه فقط برای گروه آسیب مغزی بلکه برای سایر اختلالات فراهم می‌کند.

با توجه به اینکه مطالب کتاب حاضر به گونه‌ای ارائه شده‌اند که خواننده بتواند در گام نخست با مبانی توانبخشی شناختی، اصول برنامه‌ریزی درمان و تنظیم اهداف به شکل عملیاتی آشنا شود، آموزش کاربرست اصول مطرح‌شده برای توانبخشی نقایص شناختی به تفکیک در فصول جداگانه به صورت گام به گام و عملیاتی آورده شده است. این کتاب می‌تواند به عنوان کتاب درسی در مقاطع تحصیلات تکمیلی برای دانشجویان علوم شناختی معرفی شود. همچنین، با توجه به وجود اصطلاحات تخصصی، به منظور تسهیل استفاده کتاب برای دانشجویان و علاقه‌مندان به علوم شناختی، مترجمان در پایان کتاب دو واژه‌نامه انگلیسی به فارسی و فارسی به انگلیسی را آماده کرده‌اند.

در ترجمه کتاب، تلاش شده است با رعایت امانت، مطالب شامل اصطلاحات، راهبردها و تکنیک‌ها به گونه‌ای معادل‌سازی شوند که برای خوانندگان قابل استفاده باشند و بعضاً مثال‌هایی متناسب با فرهنگ و زبان فارسی آورده شوند. به احتمال زیاد در مواردی این مهم محقق نشده است؛ از این رو، از همکاران، دانشجویان و پژوهشگران فرهیخته که خواننده این کتاب خواهند بود خواهشمندیم پیشنهادهای خود را به اطلاع مترجمان برسانند.

ماهگل توکلی

استاد گروه روان‌شناسی دانشگاه اصفهان

m.tavakoli@edu.ui.ac.ir

انتشارات دانشگاه اصفهان

«راهنمایی جامع، دقیق و عالی برای درمانگران، استادان دانشگاه و دانش‌اندوزان حوزه توانبخشی شناختی»

آدا لونگ^۱، PhD
دانشگاه آلبرتا^۲، ادمونتون^۳ (کانادا)

«مرجعی برای درمانگران توانبخشی شناختی در سطوح مبتدی و متوسط»
جسیکا مارتینز^۴، کاردرمانگر
اسکریپس^۵، انسینتاس^۶، کالیفرنیا (آمریکا)

«این کتاب راهنما دقیقاً همان چیزی است که دنبالش می‌گشتم. این کتاب رویکردی گام به گام را برای ارائه درمان‌های مطلوب برایم فراهم کرد. چارچوب‌های تصمیم‌گیری این کتاب مرا متمرکز نگه داشت و در مسیر صحیح قرار داد.»

مری ویتز^۷، دستیار کاردرمانی
کلینیک مایو^۸، روچستر^۹ (آمریکا)

«اگر در حال حاضر در حوزه توانبخشی شناختی کار می‌کنید یا در نظر دارید وارد این حوزه شوید، این کتابی است که حتماً باید آن را داشته باشید.»

استفان ریتز^{۱۰}، کاردرمانگر
کلینیک مایو، روچستر (آمریکا)

«راهنمایی کارآمد هم برای متخصصان باتجربه و هم برای افراد مبتدی در حوزه توانبخشی شناختی»
پائولو بولدینی^{۱۱}، پزشک
بیمارستان کافونسولو^{۱۲}، بیمارستان بیزان ترویسوف^{۱۳} (ایتالیا)

¹ Ada Leung

² University of Alberta

³ Edmonton

⁴ Jessica Martinez

⁵ Scripps

⁶ Encinitas

⁷ Merri Vitse

⁸ Mayo Clinic

⁹ Rochester

¹⁰ Stephanie Ritter

¹¹ Paolo Boldrini

¹² Ospedale Ca' Foncello

¹³ PIAZZALE OSPEDALE TREVISO

«کتاب راهنمای توانبخشی شناختی مجموعه‌ای کامل از درمان‌های مبتنی بر شواهد است که با وضوح و روشنی سازمان‌دهی شده است. اطلاعات به شیوه‌ای ارائه شده است که هم برای متخصصان باتجربه و هم برای درمانگران مبتدی در کار با بیمارانی که مشکلات شناختی ارتباطی دارند، سودمند است.»
دیوید هجار^۱، آسیب‌شناس گفتار و زبان
بنیاد کرتچد مانتین^۲، گرینفیلد (آمریکا)

«این کتاب راهنما با فراهم آوردن راهنمایی‌های واضح برای ارائه بهترین برنامه توانبخشی شناختی، کار در حوزه آسیب‌های مغزی پساحادث را به طرزی معناداری پیش برده است.»
سید دیکسون^۳، PhD، عضو هیئت روان‌شناسی حرفه‌ای آمریکا
توانبخشی پات^۴، دالاس^۵، تگزاس (آمریکا)

«کنگره پزشکی توانبخشی با کتاب حاضر قابلیت این را دارد تا کارکنان حوزه سلامت را با هم متحد و شیوه ارائه توانبخشی شناختی جامع برای بازماندگان آسیب مغزی توسط آن‌ها را دگرگون کند.»
مایکل فراس^۶، PhD
اوک پارک^۷ (آمریکا)

«این کتاب راهنمای روان‌شناسان بالینی کاردرمانگران در انجمن آسیب مغزی آمریکا است. این راهنما بسیاری از پژوهش‌های مطالعه موردی متعدد و پرتعداد را از گذشته تا کنون پوشش داده است و از نظر من کاملاً مبتنی بر شواهد است و در انتقال شواهد پژوهشی به ادبیات بالینی، در قالب توصیه‌های قابل اجرا به کارکنان این حوزه موفق عمل کرده است.»

دکتر برایان والدرون^۸
آسیب‌اکتسابی مغزی، دوبلین^۹ (ایرلند)

«دکتر هاسکینز و تیمش دیدگاهی بسیار عمیق و دقیق را برای درمان شناختی و شیوه نیل به اهداف آن فراهم آورده‌اند.»

جفری فالرونی^{۱۰}، آسیب‌شناس گفتار و زبان، گفتاردرمانگر
پیتسبورگ^{۱۱}، پنسیلوانیا (آمریکا)

¹ David J. Hajjar

² Crotched Mountain Foundation

³ Sid Dickson

⁴ Pate Rehabilitation

⁵ Dallas

⁶ Michael FRAAS

⁷ Oak Park

⁸ Dr Brian Waldron

⁹ Dublin

¹⁰ Jeffrey A. Falleroni

¹¹ Pittsburgh

«توانبخشی شناختی تعاملی پویا بین درمانگر و مراجعه‌کننده است و در پروتکل درمانی مشخصی قرار نمی‌گیرد. این راهنما با حمایت از درمانگران الگویی را فراهم کرده است تا بر اساس آن، آن‌ها در چپش برنامه‌های درمانی مؤثر و مبتنی بر شواهد موفق عمل کنند.»

جسیکا پترسون^۱، کاردرمانگر
کلینیک مایو، روجستر (آمریکا)

«کتاب راهنمای توانبخشی شناختی نقطه عطفی است که دهه‌ها پژوهش را به روش‌های توصیفی شفاف و ضروری برای درمانگران تبدیل کرده است. این کتاب راهنمایی باارزش برای توانبخشی شناختی مبتنی بر شواهد برای درمانگرانی است که کم‌وبیش زمینه‌های پژوهشی را آزموده‌اند.»

جیمز مالک^۲، PhD

عضو هیئت روان‌شناسی حرفه‌ای، عصب‌روان‌شناختی بالینی آمریکا (ABPP-CN)^۳

پژوهشگر، عضو کنگره پزشکی توانبخشی آمریکا
توانبخشی شناختی ایندیانا^۴، ایندیانا پلیس^۵ (آمریکا)

«این کتاب راهنمایی ارزشمند، کار دی و دارای سازمان‌دهی مطلوب است که تکنیک‌های گام به گام را برای درمان‌های شناختی ارائه می‌دهد. این راهنما برای توانبخشی شناختی مبتلایان به آسیب مغزی ضروری است.»

رونالد تی. سیل^۶، PhD
مرکز شفرد^۷، آتلانتا^۸ (آمریکا)

¹ JESSICA PETERSEN

² JAMES F. MALEC,

³ American Board of Professional Psychology- Clinical Neuropsychology

⁴ REHABILITATION HOSPITAL OF INDIANA

⁵ INDIANAPOLIS

⁶ RONALD T. SEEL

⁷ SHEPHERD CENTER

⁸ ATLANTA

انتشارات دانشگاه اصفهان

ویراست اول

«کتاب راهنمای توانبخشی شناختی: پیاده‌سازی توصیه‌های مبتنی بر شواهد در عمل» راهنمای درمانگرانی است که می‌خواهند به شیوه‌ای اثربخش مداخلات توانبخشی مبتنی بر شواهد را در کار بالینی روزمره به کار ببرند. کارگروه بین‌رشته‌ای با گرایش ویژه آسیب مغزی (BI-ISIG)^۱ از کنگره پزشکی توانبخشی آمریکا (ACRM)^۲ به منظور استفاده مبتلایان به آسیب‌های مغزی از مداخلات مبتنی بر شواهد تشکیل شد. مجموعه‌ای از مطالعات مروری این کارگروه در مجله *پیشو توانبخشی و طب فیزیکی*^۳ چاپ شده‌اند (سیسرون^۴ و همکاران، ۲۰۰۰؛ ۲۰۰۵؛ ۲۰۱۱) که پیشنهاد علمی آن‌ها بررسی شده است و بر اساس کیفیت شواهد در دسترس برای هر مداخله، راهماها و معیارهایی برای کار بالینی از آن‌ها استخراج شده‌اند. راهنمای توانبخشی شناختی این معیارها را به شیوه‌ای گام به گام عملیاتی و اجرا می‌کند تا درمانگران بیماران مبتلا به آسیب مغزی بتوانند از آن‌ها استفاده کنند.

این کتاب در شش فصل تنظیم شده است. فصل مقدمه دانش بالینی نویسندگان را به نقشه راه عملیاتی برای ساختاربندی و کاربرد مداخلات توانبخشی شناختی تبدیل می‌کند. در این فصل، ملاحظات درمانی و عوامل مرتبط با بیمار بحث و بررسی می‌شوند که بر روند درمان تأثیر می‌گذارند و راهنمایی برای تنظیم هدف‌های طراحی شده در این کتاب ارائه می‌شود. فصل‌های بعدی راهنمایی‌های عملیاتی را به منظور کاربرد مداخلات مبتنی بر شواهد برای تقایص کارکردهای اجرایی، حافظه، توجه، غفلت یک‌طرفه، روابط اجتماعی فراهم می‌کنند. محتوای هر فصل مبتنی بر مداخلات توانبخشی همراه با حمایت تجربی است که در مطالعات مروری سیسرون و همکاران (۲۰۰۰؛ ۲۰۰۵؛ ۲۰۱۱) آمده است و شامل تجربیات بالینی نویسندگان کتاب راهنمای توانبخشی شناختی است.

هر کجا که امکان‌پذیر بوده است، راهنمایی‌های گام به گام برای کاربرد هر مداخله و تنظیم اهداف فردی مرتبط همراه با توصیه‌های بالینی برای تناسب و اصلاح مداخله بر اساس نیازهای بیمار ارائه شده‌اند. در مواردی که راهنماهای درمانی جامع وجود داشته‌اند، منابع

^۱ Brain Injury Interdisciplinary Special Interest Group (BI-ISIG)

^۲ American Congress of Rehabilitation Medicine (ACRM)

^۳ Archives of physical medicine and rehabilitation

^۴ Cicerone

کامل و نشانی‌های دسترسی به این منابع آورده شده‌اند. سایر پیوست‌ها شامل سرفصل‌های تنظیم هدف برای هر یک از حوزه‌های کارکردی و جزوه‌ها و کاربرگ‌هایی هستند که برای ثبت و ارزیابی پیشرفت استفاده می‌شوند.

این کتاب راهنما، برای درمانگرانی که برخی از آموزش‌های رسمی در حوزه توانبخشی شناختی را گذرانده‌اند و همچنین، کسانی که کار با افراد دارای آسیب مغزی (برای مثال، آسیب مغزی تروماتیک یا سکته مغزی) را تجربه کرده‌اند، بسیار ایده‌آل است. کاردرمانگران، درمانگران حوزه زبان و گفتار، روان‌شناسان و سایر متخصصان توانبخشی می‌توانند از مداخلات ارائه‌شده استفاده کنند.

کتاب راهنمای توانبخشی شناختی: پیاده‌سازی توصیه‌های مبتنی بر شواهد در عمل، سهمی عمده در حوزه توانبخشی آسیب مغزی دارد و پیش از این، هرگز نتایج پژوهشی تا این حد در دسترس کار بالینی روزمره قرار نگرفته است. این کتاب ارزشمند با کمک به درمانگران در ارائه مداخلات مطلوب و مبتنی بر شواهد تجربی برای بهبود زندگی بیماران، کیفیت خدمات توانبخشی شناختی را ارتقاء خواهد داد.

کریستن دامز - اوکانر، PhD

دانشکده پزشکی مونت سینای¹، نیویورک (آمریکا)

¹ Mount Sinai school of Medicine

سپاسگزاری

کمیته راهنمای کارگروه توانبخشی شناختی ACRM از افراد زیر به خاطر ارائه نظراتشان در این راهنما سپاسگزاری می‌کند:

ترسا اشمن^۱، PhD، سامانتا بکهاوس^۲، PhD، جولی بالزانو^۳، MA، تام برگکویست^۴، PhD، الیزابت باند^۵، PhD، سینتیا برادن^۶، PhD، کاترین برین^۷، MA، جاشوا کانتور^۸، PhD، کریستین دورانتس^۹، BA، مایکل فراس، PhD، یلنا گلدین اورتا، PhD، نورا کادزمیت^{۱۰}، PhD، جی. پرستون هارلی^{۱۱}، PhD، چاری هیرشسون^{۱۲}، PhD، نیکول هولزورث^{۱۳}، B، جیسون کرلمن^{۱۴}، PhD، لیندا لاتش^{۱۵}، PhD، جیم مالک^{۱۶}، PhD، یوکا ماتسوزاوا^{۱۷}، PsyD، ژینا میشل^{۱۸}، MA، سوزان پارادایس^{۱۹}، MEd، جف اسنل^{۲۰}، PhD و جک توماس^{۲۱}، MS.

¹Teresa Ashman
²Samantha Backhaus
³Julie Balzano
⁴Tom Bergquist
⁵Elisabeth Bond
⁶Cynthia Braden
⁷Catherine Breen
⁸Joshua Cantor
⁹Christine Dorantes
¹⁰Nora Goudsmit
¹¹J. Preston Harley
¹²Chari Hirshson
¹³Nicole Holzworth
¹⁴Jason Krellman
¹⁵Linda Laatsch
¹⁶Jim Malek
¹⁷Yuka Matsuzawa
¹⁸Gina Mitchell
¹⁹Susan Paradise
²⁰Jeff Snell
²¹Jack Thomas

پیش‌گفتار

این کتاب راهنما توسط تیمی از کارگروه توانبخشی شناختی گروه بین‌رشته‌ای با گرایش ویژه آسیب مغزی از کنگره پزشکی توانبخشی آمریکا تدوین شده است. الگوی این کتاب بر اساس راهنمایی است که ادموند هاسکینز، PhD، در مرکز توانبخشی هوک در شبکه سلامت جامعه در ایندیاناپولیس، ایندیانا تدوین کرده است. کتاب راهنمای حاضر، همان‌گونه که در بخش مقدمه آمده است (به فصل یک نگاه کنید)، برگردانی از توصیه‌های درمانی مبتنی بر شواهد توسط کارگروه توانبخشی شناختی BI-ISIG کنگره پزشکی توانبخشی آمریکا و همچنین، تجربیات و تخصص بالینی نویسندگان است.

دانشگاه اصفهان

تقدیم

توانبخشی شناختی بر اساس استانداردهای موجود زمینه‌ای نسبتاً جدید است. هرکسی که با افراد مبتلا به آسیب مغزی و خانواده‌های آنها کار کرده باشد، از اهمیت بهبودی شناختی برای آنها آگاه است. در حالی که نیاز به تسریع بهبودی کارکردهای شناختی به دنبال آسیب مغزی جدید نیست، تدوین اساس علمی برای توانبخشی شناختی امری جدید تلقی می‌شود.

با وجود اینکه پیشینه علمی توانبخشی شناختی در سال‌های گذشته فراهم آمده است، تعداد و پیچیدگی مطالعات تجربی در طی این سال‌ها رشدی جالب توجه داشته است؛ تا جایی که اکنون شواهد تجربی کافی برای هدایت کار بالینی در اختیار ما قرار دارد. بدون در نظر گرفتن سهم لئونارد دیلر^۱ و کیت^۲ سیسرون، ما نمی‌توانستیم در چنین مقطع تاریخی قرار بگیریم.

لنس تکسلر^۳، PhD

دونا لانگبان^۴، PhD

جی. پرستون هارلی، PhD

۱۹ جولای ۲۰۱۱

^۱ Leonard Diller

^۲ Keith

^۳ Lance E. Trexler

^۴ Donna Langenbahn

انتشارات دانشگاه اصفهان

لئونارد دیلر، PhD که در مؤسسه پزشکی توانبخشی شناختی راسک در مرکز پزشکی دانشگاه نیویورک در سال ۱۹۵۲ آغاز به کار کرد، وارد شصتمین سال حضورش در حوزه توانبخشی شده است.

از آنجا که رشته جدید توانبخشی پزشکی در جست و جوی ارزیابی و برآورده کردن نیازهای کارکردی و بالینی مبتلایان به ناتوانی، آموزش درمانگران و پژوهشگران و به دست آوردن جایگاهی در حوزه‌های سیاسی و فرهنگی بوده است،

دکتر دیلر در راسک نقش رهبری این حوزه را به عهده گرفت. دکتر دیلر در این حوزه برنامه توانبخشی را تدوین کرد که از مشاهده بالینی بیمار شروع می‌شد و این مشاهده اساس پروتکل‌های درمانی و پژوهشی بود و پژوهش‌های انجام شده به نوبه خود به نتایج به دست آمده اعتبار می‌دادند. رویکرد او نسبت به درمان و انجام پژوهش بر روی مشکلات آسیب مغزی مستقیم، هنرمندانه و مبتنی بر منطق علمی بود. طراحی یک تکلیف استاندارد حساس به مشکل، توضیح رفتار با بررسی سبک پاسخ به تکلیف، مشخص کردن شرایط تکلیف که مشکل را افزایش یا کاهش می‌دهد و طراحی روش‌مند برای افزایش آگاهی و قدرت فرد برای غلبه بر مشکل در حین انجام یک رفتار ماهرانه، اجزای رویکرد او را تشکیل می‌دادند. به طور خلاصه، او به ما یاد داد فرایند و دانش عصب‌روان‌شناختی می‌تواند در طراحی و هدایت روش‌های توانبخشی ما را یاری کند. این روش به صورت بنیانی برای پژوهش‌هایی که بسیار اثربخش بودند، افقی نو را در حوزه پژوهش‌های آسیب‌های مغزی گشود و همه این‌ها موجب شد تا دکتر دیلر به عنوان «بنیان‌گذار توانبخشی شناختی» رویکرد علمی» شناخته شود.

تعدادی زیاد از افراد از جمله مبتلایان به آسیب مغزی، اعضای خانواده‌هایشان، درمانگران و پژوهشگران از ره‌آورد دکتر دیلر سود برده‌اند و کسانی که او را می‌شناسند، برای دانش جامع و ماندگار او و نیز مهربانی و فروتنی‌اش بسیار احترام قائل هستند.

کیت سیسرون، PhD به مدت سی سال به درمانگری و پژوهش مشغول بوده و در این جایگاه، کیفیت زندگی هزاران بیمار دارای آسیب مغزی را بهبود بخشیده است. از تعداد پژوهش‌ها و مقاله‌های به‌چاپ‌رسیده ایشان واضح است که دکتر سیسرون خردگوش سپردن و آموختن از بیمارانش را داشته است. دغدغه ایشان برای سلامت افراد مبتلا به آسیب مغزی به مراقبت بالینی محدود نبوده و هم‌زمان، او خود را به پیشبرد علم در پس کار بالینی‌اش نیز متعهد کرده است. او در

تعیین سیاست‌های ملی برای شناساندن توانبخشی شناختی به عنوان درمانی مؤثر برای بیماران مبتلا به آسیب مغزی نقشی مهم داشته است. دکتر سیسرون علاوه بر انجام کارهای پژوهشی خود، نقش رهبری در مطالعات مروری کارگروه توانبخشی شناختی گروه بین‌رشته‌ای با گرایش ویژه آسیب مغزی کنگره پزشکی توانبخشی آمریکا را نیز به عهده داشت که در آرشیو توانبخشی و طب فیزیکی سیال ۲۰۰۰، ۲۰۰۵ و ۲۰۱۱ به چاپ رسیدند. کتاب حاضر عمدتاً بر اساس یافته‌ها و پیشنهادهای سه مقاله بالا تدوین شده است. رهبری و تعهد او در تدوین راهنمایی برای توانبخشی شناختی اکنون این امکان را فراهم آورده است تا راهبردهایی به درمانگران حوزه توانبخشی شناختی معرفی شوند که بر اساس شواهد تجربی و علمی شکل گرفته باشند.

دکتر کیت سیسرون
دانشگاه اصفهان

فهرست مطالب

عنوان.....	شماره صفحه
پیش‌گفتار.....	ی
فصل اول: مقدمه: اصول توانبخشی شناختی.....	۱
۱-۱ کارکردها و ساختار این کتاب راهنما.....	۱
۲-۱ محدودیت‌های این راهنما.....	۳
۳-۱ چگونه از این کتاب راهنما استفاده شود؟.....	۳
۴-۱ اهداف اولیه توانبخشی شناختی.....	۴
۵-۱ فرآیند و جریان درمان.....	۵
۵-۱-الف مراحل کلی درمان.....	۵
۶-۱ راهبردهای بیرونی در مقابل راهبردهای درونی.....	۹
۷-۱ راهنمایی برای برنامه‌ریزی درمانی و نوشتن هدف (تاکتیکی).....	۱۰
۷-۱-الف حرکت از راهبرد به سمت تاکتیک.....	۱۱
۷-۱-ب اهداف درازمدت (راهبردی) و کوتاه‌مدت (تاکتیکی).....	۱۲
۷-۱-پ ساختار هدف کوتاه‌مدت.....	۱۳
۷-۱-ت الگوی نمونه برای تنظیم هدف.....	۱۵
۸-۱ ملاحظات درمانی هنگام طراحی روش‌های آموزش.....	۱۶
۸-۱-الف رویکردهای درمانی تکلیف‌مدار در مقابل راهبردمدار.....	۱۶
۸-۱-ب راهبردهای بیرونی در مقابل راهبردهای درونی.....	۱۷
۹-۱ عوامل عصبی - رفتاری و روانی - اجتماعی مؤثر بر فرآیند و نتایج درمان.....	۱۹
۹-۱-الف متغیرهای مربوط به بیمار.....	۱۹
۹-۱-ب عوامل خانوادگی.....	۲۳
۱۰-۱ پایش پیشرفت در توانبخشی شناختی.....	۲۴
فصل دوم: توانبخشی نقایص کارکردهای اجرایی.....	۲۷
۱-۲ مقدمه.....	۲۷
۲-۲ نقایص کارکردهای اجرایی و کژکاری مغز.....	۲۸
۳-۲ توصیه‌های BI-ISIG برای نقایص کارکردهای شناختی.....	۲۹
۴-۲ یک چارچوب کلی برای توانبخشی نقایص کارکردهای اجرایی.....	۳۰
۵-۲ آموزش راهبرد فراشناختی برای نقایص کارکردهای اجرایی.....	۳۳
۵-۲-الف آموزش راهبرد فراشناختی برای درمان نقص‌ها در کارکردهای اجرایی.....	۳۵
۶-۲ راهبردهای صوری حل مسأله.....	۳۷
۶-۲-الف مراحل آموزش روش‌های صوری حل مسأله.....	۴۰

۶-۲-ب کاربرد راهبرد برای تکالیف مشخص.....	۴۲
۶-۲-پ ملاحظات کلی درمان با راهبرد صوری حل مسأله.....	۴۴
۷-۲ آموزش راهبرد فراشناختی برای کژتنظیمی رفتاری و هیجانی.....	۴۴
۷-۲-الف درمان نقص در آگاهی.....	۴۴
۷-۲-ب روش پیش‌بینی - عمل.....	۴۶
۷-۲-پ خلاصه‌ای از مداخلات آگاهی مطابق با علل ناآگاهی.....	۴۸
۷-۲-ت شفاف سازی ماهیت مشکل.....	۵۰
۷-۲-ث برنامه‌ریزی راه حل مسأله.....	۵۱
۷-۲-ج اجرا، نظارت، تطبیق.....	۵۳
۸-۲ برنامه‌های پیچیده مبتنی بر شواهد برای توانبخشی نقایص کارکردهای اجرایی.....	۵۴
۸-۲-الف پروتکل گروهی حل مسأله: مؤسسه راسک.....	۵۴
۸-۲-ب برنامه درمان مدیریت خشم: مرکز توانبخشی رویال.....	۵۷
۹-۲ نوشتن اهداف راهبردی و تاکتیکی در توانبخشی نقایص کارکردهای اجرایی.....	۵۸
فصل سوم: توانبخشی نقایص حافظه.....	۶۱
۱-۳ مقدمه.....	۶۱
۲-۳ نقایص مربوط به مشکلات حافظه و آسیب مغزی.....	۶۳
۳-۳ توصیه‌های BI-ISIS برای کژکاری حافظه.....	۶۳
۴-۳ یک چارچوب کلی برای توانبخشی نقایص حافظه.....	۶۴
۵-۳ جبران‌های بیرونی حافظه.....	۶۷
۵-۳-الف دستورالعمل‌های کلی برای جبران‌های بیرونی حافظه.....	۶۷
۵-۳-ب انواع دفترچه‌های یادداشت.....	۶۸
۵-۳-پ مراحل آموزش در کاربرد روش‌های دفترچه یادداشت.....	۷۸
۶-۳ آموزش راهبردهای حافظه.....	۸۴
۶-۳-الف دستورالعمل‌های کلی برای آموزش راهبرد حافظه.....	۸۴
۶-۳-ب انواع آموزش راهبردهای حافظه.....	۸۵
۶-۳-پ مراحل آموزش راهبرد.....	۹۰
۷-۳ برنامه‌های ترکیبی مبتنی بر شواهد برای توانبخشی نقایص حافظه.....	۹۴
۷-۳-الف گروه توانبخشی حافظه.....	۹۴
۷-۳-ب TEACH-M.....	۹۵
۸-۳ نوشتن اهداف تاکتیکی و راهبردی در توانبخشی نقایص حافظه.....	۹۶
فصل چهارم: توانبخشی نقایص توجه.....	۱۰۱
۱-۴ مقدمه.....	۱۰۱
۲-۴ نقایص توجه پس از آسیب مغزی.....	۱۰۲
۳-۴ توصیه‌های BI-ISIS برای توانبخشی نقایص توجه.....	۱۰۳
۴-۴ چارچوب کلی برای توانبخشی نقایص توجه.....	۱۰۴

۴-۵ آموزش فرایند توجه	۱۰۶
۴-۵-الف فعالیتهای تعمیم‌دهی آموزش فرایند توجه	۱۰۸
۴-۶ مدیریت فشار زمان	۱۱۰
۴-۶-الف مرحله ۱: تشخیص مشکل	۱۱۱
۴-۶-ب مرحله ۲: آموزش راهبرد	۱۱۱
۴-۶-پ مرحله ۳: تعمیم	۱۱۵
۴-۷ توانبخشی حافظه کاری	۱۱۵
۴-۷-الف سطح ۱. روش‌های N-Back	۱۱۶
۴-۷-ب سطح ۲ n-back با نیاز بیشتر به حافظه کاری (تولید تصادفی)	۱۱۸
۴-۷-پ سطح ۳ n-back با تکلیف ثانویه پیوسته	۱۱۹
۴-۷-ت کاربرد بالینی	۱۱۹
۴-۸ نوشتن اهداف راهبردی و تاکتیکی در توانبخشی نقایص توجه	۱۲۱
فصل پنجم: توانبخشی غفلت یک‌طرفه	۱۲۵
۵-۱ مقدمه	۱۲۵
۵-۲ غفلت یک‌طرفه در کودکان مغزی	۱۲۵
۵-۳ توصیه‌های BI-ISIG برای غفلت یک‌طرفه	۱۲۶
۵-۴ چارچوب کلی توانبخشی غفلت یک‌طرفه	۱۲۶
۵-۵ آموزش پایش دیداری	۱۲۹
۵-۵-الف اصول آموزش پایش دیداری	۱۳۰
۵-۵-ب ارزیابی پایش دیداری	۱۳۱
۵-۵-پ گام‌های آموزش پایش منظم و ترتیبی	۱۳۲
۵-۵-ت آموزش پایش دیداری کامپیوتری	۱۳۴
۵-۵-ث آموزش پایش دیداری برای خواندن و کپی کردن متون	۱۳۵
۵-۵-ج پایش دیداری برای توصیف تصاویر	۱۴۴
۵-۶ آموزش تصویرسازی دیداری: راهبرد فانوس دریایی	۱۴۵
۵-۶-الف فعالیتهایی برای آموزش پایش دیداری و استفاده از راهبرد فانوس دریایی	۱۴۶
۵-۷ راهبردهای فعال‌سازی عضو بدن	۱۴۷
۵-۷-الف راهبردهای فضایی - حرکتی	۱۴۷
۵-۷-ب راهبردهای دیداری- فضایی - حرکتی	۱۴۷
۵-۷-پ فعالیتهای آموزشی در استفاده از راهبردهای فضایی - حرکتی و دیداری	۱۴۹
۵-۷-ت تجسم فعال‌سازی عضو بدن	۱۴۹
۵-۸ نوشتن اهداف راهبردی و تاکتیکی برای توانبخشی غفلت یک‌طرفه	۱۵۰
فصل ششم: توانبخشی نقایص در روابط اجتماعی	۱۵۵
۶-۱ مقدمه	۱۵۵
۶-۲ نقایص روابط اجتماعی پس از آسیب مغزی	۱۵۶

۳-۶	توصیه‌های BI-ISIG برای توانبخشی نقایص روابط اجتماعی	۱۵۷
۴-۶	چارچوب کلی برای توانبخشی نقایص روابط اجتماعی	۱۵۸
۵-۶	درمان گروهی برای نقایص روابط اجتماعی	۱۵۹
۵-۶-الف	ساختار	۱۵۹
۵-۶-ب	فرایند گروه	۱۶۰
۵-۶-پ	تنظیم هدف فردی	۱۶۰
۵-۶-ت	بازخورد	۱۶۱
۵-۶-ث	تمرین و تکرار	۱۶۲
۵-۶-ج	خودنظارتی	۱۶۲
۵-۶-چ	تعمیم مهارت‌ها	۱۶۲
۶-۶	درمان مشکلات ادراک هیجانی	۱۶۳
۶-۶-الف	یادگیری بدون خطا	۱۶۴
۶-۶-ب	آموزش خوددستوردهی	۱۶۴
۷-۶	روان‌درمانی فردی در روابط اجتماعی	۱۶۵
۸-۶	نوشتن اهداف راهبردی و تاکتیکی در توانبخشی نقایص روابط اجتماعی	۱۶۵
۹-۶	نوشتن اهداف راهبردی و تاکتیکی در توانبخشی نقایص ادراک هیجانی دیداری	۱۶۶
۱۰-۶	نمونه هدف و راهبردهای درمانی برای استفاده در ادراک هیجانی شنیداری	۱۶۷
۱۶۹	منابع	
۱۷۵	پیوست الف: نوشتن اهداف راهبردی و تاکتیکی	
۱۷۵	الف ۱. کژکاری‌های اجرایی	
۱۷۷	الف ۲. نقص حافظه	
۱۷۹	الف ۳. نقص توجه	
۱۸۲	الف ۴. راهبردهای دیداری - فضایی	
۱۸۳	الف ۵. نمونه اهداف دارای برنامه‌ریزی ماهانه	
۱۸۵	پیوست ب: فرم‌های کلی/غیراختصاصی	
۱۸۵	ب ۱. ثبت فراگیری	
۱۸۶	ب ۲. ثبت فراگیری: تکالیف چندگانه	
۱۸۷	ب ۳. ثبت انطباق: تکالیف چندگانه، فرم جایگزین	
۱۸۸	ACRM	
۱۸۸	کنگره پزشکی توانبخشی آمریکا	
۱۹۱	واژه‌نامه انگلیسی به فارسی	
۱۹۷	واژه‌نامه فارسی به انگلیسی	